

Jul i Roskilde

Årgang 1998

BENTE HARBO

Domorganist Hans Matthison-Hansen og hans orgel

Hans Matthison-Hansen blev født 6.2.1807 i Flensburg. Oprindelig ville han være maler og var elev af Eckersberg, men tilskyndet af komponisten, professor C.E.F. Weyse valgte han musikken som sin levevej. Det var også på Weyses anbefaling, at han i 1832, kun 25 år gammel, blev ansat som domorganist i Roskilde, hvor han virkede til sin død 7.1.1890.

Vi har et brev fra Weyse til domprovst Hertz' søn Hans, som var hans gode ven. I brevet, som er fra 7. december 1831, skriver Weyse "... Iøvrigt er det i denne tid hos mig lige som på Børsen, hver Øjeblik kommer der een rendende for at bede mig om en Attest, for at søge Roeskilde Organist-Embedet. Jeg har jaget dem Fanden i Vold allesammen paa een nær, med hvilken jeg troer, I kunde være tjente. Han hedder Hans Mathiessen Hansen, er fra Flensburg, ser lidt forfløjen ud, men har virkelig Talent ...

Han trakterer Violin, Bratsche og Violoncell med Færdighed, har komponeret baade Vocal- og Instrumentalmusik, hvori der virkelig er noget ... Forresten er han en gift Mand og har hidindtil ernæret Kone og Børn med Informationer. Hvem er det egentlig, der bortgiver Tjenesten? Stiftsøvrigheden eller en Autoritæt i Roeskilde ..?"

Weyse omtaler Matthison-Hansen flere gange i sine breve, da han ofte tager til Roskilde for at overvære Matthison-Hansens koncerter. Omtalerne finder især sted i brevene til plejesønnen Ferdinand Schauenburg Müller, som i 1839 var blevet kantor ved Vallø stift. (Det var forøvrigt til Sch. Müller at Weyse i 1839 skrev en lille samling præludier "læmpede efter et lidet Orgel og en svag Organist", det eneste orgelmusik fra Weyses hånd, som er bevaret).

Weyse bliver efterhånden lidt forbeholden i sin omtale af Matthison-Hansen, som følgende eksempel viser: "... færdighed har han, ogsaa er der gode Ting i hans Composition; men en Vindbeutel er han; hans Fingre løbe over Tangenterne som om de

Portræt af Hans Matthison-Hansen som 21-årig malet af Martinus Rørbye i 1828. Maleriet hænger på Domkirkemuseet.

vare gloende, og det stakkels Orgel kunne kun meget sjældent faae Tid til at give en ordentlig Tone af sig ..." (28. oktober 1841).

Hans Matthison-Hansen var gift to gange, først med Christiane Petrea Stenersen, som blev mor til Johan Gottfred M-H og Viggo Stenersen M-H. De blev begge musikere, og især Gottfred blev en kendt orgelspiller i København. Ægteskabet blev opløst, og i 1841 giftede Hans Matthison-Hansen sig med Theresia Georgina Elisabeth Quistgaard. I dette ægteskab var der sønnen Waage Weyse M-H, som blev organist og senere faderens afløser.

Hans Matthison-Hansen var en flittig komponist. Af hans værker må nævnes den store fantasi over Dronning Dagmar-visen, som han spillede ved Frederik VI's bisættelse. Det er den første af 6 orgelfantasier. Desuden skrev han 6 orgelsymfonier, flere oratorier, 3 strykekvartetter og mange melodier til sange og salmer.

Hans Matthison-Hansen var berømt for sine orgelkoncerter, hvor han brillerede med sine improvisationer, men han introducerede også Bachs orgelværker. Desuden arrangerede han orkestermusik for orgel og fremførte hele symfonier på orglet i domkirken ved koncerter, hvor publikum strøm-

mede til. I sit tonesprog blev han mere og mere højromantisk i bedste Hartmann- og Gade-stil.

Uden tvivl har Hans Matthison-Hansen været en dynamo i Roskildes musikliv, så det er ikke underligt, at hans indsats i hans lange embedsperiode (næsten 60 år) gjorde ham kendt i samtiden. I de sidste 13 år, fra 1877, blev sønnen Waage hans assistent, og efter faderens død overtog Waage embedet som domorganist.

På Gråbrødre kirkegård kan vi se Weyses grav mellem Hans Matthison-Hansens og hustruen Theresia Georginas gravsted og Hans Hertz' familiegravsted.

Hans Matthison-Hansens husorgel

1857 var det år, hvor Hans Matthison-Hansen fyldte 50 år og hvor han også havde 25 års embedsjubilæum. I den anledning fik han en gave af venner og beundrere, et fint lille husorgel, bygget samme år af orgelbygmester Peter Ulrik Frederik Demant i Odense. Orglet blev opstillet i Hans Matthison-Hansens hjem i Bondetinet, dog uden den fine "krone" foroven - der var ikke loftshøjde nok. Ved faderens død i 1890 arvede Waage Weyse Matthison-Hansen instrumentet, og ved hans død i 1911 kom orglet til Pedersborg kirke ved Slagelse, hvor det skulle tjene som kirkeorgel. Det blev opstillet i 1912/13, og menighedsrådet bevilgede 15 kr. årligt til en bælgetræder (en dreng). I 1917 erklærede organisten orglet for defekt, og menighedsrådet besluttede at lade orglet reparere, dog højst for 600 kr. Det samme skete igen i 1928, dog blev udgiften denne gang kun 450 kr. Det lille orgel havde svært ved at slå til som kirkeorgel, og derfor tilbyggede man omkring 1930 en ekstra stemme, så orglet nu havde 5 stemmer. Bælgetræderen blev afskediget og orglet fik elektrisk blæser i 1937.

Man var stadig ikke helt tilfreds; orglet var for lille, og orgelbyggeren omarbejdede 2 af stemmerne for at få en kraftigere lyd. Det

skete i 1947, og herefter holdt man op med flere lappeløsninger. I 1971 blev det gamle orgel nedtaget og opmagasineret i Roskilde Museums depot.

Tanken om en restaurering og genopstilling af domorganist Hans Matthison-Hansens orgel er ikke ny. Roskilde Museum havde planer om at indrette en mindestue for Matthison-Hansen, og fra domkirken har der også været interesse for at opstille orglet, enten i Riddersalen eller i selve koret. Ingen af disse planer er imidlertid ført ud i livet, og derfor stod muligheden for at få orglet til Klosterets kirke åben.

Det bliver for omfattende at redegøre for hele orgelsagen her, men i korthed kan jeg fortælle, at de tre parter bag projektet: Roskilde Museum, Roskilde Kloster og Himmelev menighedsråd (som Klosterkirken hører under) har arbejdet med denne orgelsag i 8 år.

Restaureringen er finansieret af fondsmidler, og orgelkonsulent Henrik Fibiger Nørfelt har udarbejdet restaureringsplanen sammen med orgelbygger Gunnar Fabricius Husted, der har udført et utrolig flot restaureringsarbejde.

Orglet er ført tilbage til sin oprindelige skikkelse med 4 stemmer, fordelt på 2 manualer og pedal således: I manual har en gambe 8' og en dolce 4', II manual har en gedakt 8', og i pedalet sidder en subbas 16'.

Det samlede klangbillede er blødt, syngende, romantisk efter tidens smag.

Og dette klangbillede svarer til orgelhuset, der fremstår meget smukt i egetræ, med fint billedskærerarbejde og udskåret ornamentik, bag hvilken man ser det originale røde stof, små figurer, gotiske spir og nydelige facadepiber - attrapper i forsølvet træ.

Orglet står nu nederst i venstre side i Klosterets kirke. 3 bænke er flyttet op foran i højre side, og maleriet "Skattens mønt" har fundet plads i "Sølvstuen".

Roskilde Museum, der ejer orglet, har deponeret det på ubestemt tid til Roskilde Kloster, og her i Roskilde 1000 året kan Hans Matthison-Hansens musik høres spillet på hans eget orgel.

Desuden bliver man mindet om ham, når man læser inskriptionen på en lille sølvplade på forsiden af orglet:

Det fine lille Demant-orgel står nu smukt i Roskilde Klosters kirke.

*Til Kirkemusikkens tro Dyrker
H. Matthison-Hansen
i anledning af hans embedsjubilæum
som Organist ved Roskilde Domkirke
d. 31. Januar 1857
Fra Venner af ham og hans Kunst*